

MEMORIE VAN ANTWOORD

(Ingezonden 28 december 1970)

Nr. 7

Algemeen

Het stemt de ondergetekende tot voldoening dat het voorstel tot introductie van de nieuwe rechtsvorm van de besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid in het voorlopig verslag gunstig werd ontvangen. Blijkens de aanvang van het verslag had dit voorstel de instemming van zeer veel leden. Elders in het verslag (blz. 3, linkerkolom, tweede alinea) verklaarden verscheidene leden er begrip voor te hebben dat de Regering de tijd gekomen acht om voor de besloten naamloze vennootschap aparte rechtsregels vast te stellen, terwijl iets verderop (blz. 3, linkerkolom, zesde alinea) sommige leden te kennen gaven dat zij de besloten vennootschap als een nuttige vernieuwing in het Nederlandse vennootschapsrecht beschouwden; ook enkele leden betuigden, voor wat de grondgedachte betreft, hun instemming met de introductie van de nieuwe rechtsvorm (blz. 3, linkerkolom, slot, rechterkolom, aanvang).

De ondergetekende onderschrijft dat de besloten vennootschap haar ontstaan primair dankt aan de ondernomen coördinatie van het vennootschapsrecht binnen de E.E.G. en aan het feit dat de andere E.E.G.-landen een dergelijke afzonderlijke rechtsvorm reeds kennen. Het verheugt de ondergetekende dat het de instemming van zeer veel leden had dat thans aangesloten wordt bij de situatie elders door het introduceren van een nieuwe rechtsvorm voor ondernemingen met een meer besloten karakter.

De directe aanleiding voor het wetsvoorstel was, zoals in het voorlopig verslag reeds werd geconstateerd, de publikatieplicht, voortvloeiende uit de eerste richtlijn. Te verwachten valt echter dat het aantal verschillen tussen N.V. en B.V. zal toenemen naarmate de coördinatie van het vennootschapsrecht in de E.E.G. voorschrijdt. De coördinatie heeft voorlopig nog – behalve wat de eerste richtlijn en de ontwerprichtlijn omtrent de balans en de winst- en verliesrekening betreft – alleen betrekking op de naamloze vennootschap. In een later stadium zal de G.m.b.H./S.A.R.L., en daarmee ook de B.V., aan de orde komen. Het ligt voor de hand dat de coördinatie tot gevolg zal hebben dat aan de naamloze vennootschap zwaardere eisen zullen worden gesteld dan aan de vennootschap met beperkte aansprakelijkheid. Het ontbreken van een rechtsvorm als die van de B.V. zou Nederland daarom op verschillende terreinen van het vennootschapsrecht in een ongelijke positie brengen ten opzichte van de overige lid-staten van de E.E.G.

In het voorlopig verslag is op twee plaatsen (blz. 1, laatste alinea, en blz. 3, rechterkolom, alinea's 3-7) bijzondere aandacht besteed aan de naam van de nieuwe rechtsvorm. Hierbij worden verschillende suggesties gedaan voor een andere afkorting dan B.V.: V.M.B.A., B.N.V., V.B.A., V.U.A. De afkorting V.M.B.A. werd door zeer vele leden en door enkele leden aanbevolen teneinde aansluiting te verkrijgen bij de in de andere E.E.G.-landen gekozen benaming. Het komt de ondergetekende echter voor dat de wenselijkheid van het zoeken van aansluiting bij hetgeen in de andere E.E.G.-landen gebruikelijk is reeds in voldoende mate is erkend door de toevoeging van de woorden „met beperkte aansprakelijkheid” aan

de naam „besloten vennootschap”. Dat het ook wenselijk zou zijn de keuze van de afkorting hierdoor te doen bepalen, kan de ondergetekende niet onderschrijven. Een afkorting als V.M.B.A. of V.B.A. vertoont immers als zodanig geen gelijkheid met een van de afkortingen die in de andere E.E.G.-landen worden gebruikt: G.m.b.H., S.A.R.L., S.P.R.L., P.V.B.A.

Door enkele leden werd erop gewezen dat in artikel 2, lid 1, onder *f*, van de eerste richtlijn de vennootschappen van het type G.m.b.H./S.A.R.L. gezamenlijk worden aangeduid als „vennootschappen met beperkte aansprakelijkheid”. Het komt de ondergetekende voor dat de besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid zich wat haar naam betreft zeer goed onder deze generieke aanduiding laat brengen.

Door vele andere leden werd beoogd dat de woorden „met beperkte aansprakelijkheid” eigenlijk niet juist zijn, omdat de aansprakelijkheid van de vennoten niet wordt beperkt maar uitgesloten. De ondergetekende erkent dat er bij de besloten vennootschap strikt genomen niet sprake is van een beperking van de aansprakelijkheid; hetgeen de vennoten in feite beperken is het risico dat zij persoonlijk lopen. De aanduiding „met beperkte aansprakelijkheid” is echter, sinds de Duitse wetgever in 1892 als eerste sprak van een „beschränkte Haftung”, in een aantal landen ingeburgerd geraakt. Om die reden meent de ondergetekende hieraan de voorkeur te moeten geven boven de door deze leden aanbevolen naam „vennootschap met uitgesloten aansprakelijkheid” (V.u.a.); daar komt nog bij dat de afkorting „U.A.” reeds in gebruik is bij de coöperatieve verenigingen, hetgeen waarschijnlijk niet bij zou dragen tot het maken van een duidelijk onderscheid door het publiek.

Het komt de ondergetekende voor dat het vooral daarom de voorkeur verdient te spreken van *besloten* vennootschap, omdat deze naam nu reeds in het spraakgebruik bekend is. De rechtsvorm van de B.V. sluit in belangrijke mate aan bij het bestaande recht; het lijkt daarom alleszins gerechtvaardigd om ook in de naam een zekere continuïteit tot uitdrukking te brengen. Daar komt bij dat het besloten karakter een wezenlijk element is van de wettelijke regeling van de B.V.

Dat de afkorting B.V. ook reeds gebruikt wordt door bedrijfsverenigingen komt de ondergetekende niet doorslaggevend voor. Als regel zal de afkorting immers onmiddellijk gevolgd worden door de naam van de vennootschap, resp. van de bedrijfsvereniging, en daar waar dit niet het geval is, zal de afkorting toch in elk geval refereren aan de eerder gebruikte volledige naam. Wezenlijk gevaar voor verwarring kan de ondergetekende hierin niet zien, te meer omdat beide soorten lichamen op zeer verschillende terreinen werkzaam zijn. De afkorting B.N.V., door verscheidene leden genoemd, komt de ondergetekende minder geschikt voor, omdat daardoor de indruk gewekt zou kunnen worden dat de besloten vennootschap een species is van het genus naamloze vennootschap, vgl. artikel 2, lid 2, van de Eerste Richtlijn waar de afkorting reeds voorkomt, en waar dit inderdaad het geval was.

De ondergetekende is gaarne bereid om zo nodig bij de mondelinge behandeling in te gaan op nieuwe gezichtspunten. Wel zal hij het ter wille van een goede voorbereiding op prijs stellen wanneer, zo mogelijk, tevoren reeds een aanduiding wordt gegeven van de te bespreken onderwerpen.

Door vele andere leden werd in het voorlopig verslag sterk de nadruk gelegd op de grote veranderingen die zich op het terrein van het vennootschapsrecht voordoen. De ondergetekende onderschrijft geheel dat het vennootschapsrecht, tot voor kort een vrij statisch deel van onze wetgeving, thans sterk in beweging is, en dat dit bepaalde legislatieve complicaties meebrengt. Dat er sprake zou zijn van een „onoverzichtelijk en onoverzienbaar geheel” acht hij echter minder juist. Twee wetten hebben inmiddels reeds het *Staatsblad* bereikt en zullen binnen korte tijd in werking treden, de wet op de jaarrekening en de herziening van het enquête-

recht. Van de vier in het verslag genoemde aanhangige wetsontwerpen zijn er twee die geheel op zichzelf staande onderwerpen behandelen, de aanpassing aan de Eerste Richtlijn en de wijziging van artikel 36e. Het verband tussen deze laatste wetsontwerpen en de overige twee is geheel van wetstechnische aard en betreft niet de inhoud. Onderlinge samenhang bestaat er naar de inhoud alleen tussen het ontwerp besloten vennootschap en het structuurontwerp. Het inmiddels ingediende ontwerp Invoeringswet Boek 2 nieuw B.W. brengt op het gebied van het vennootschapsrecht geen nieuwe elementen; het bevat slechts de verwerking van de hiervóór genoemde ontwerpen in het nieuwe B.W., zonder dat daarin materieel wijzigingen worden aangebracht. De ondergetekende geeft er zich intussen volledig rekenschap van dat ook dit reeds een zwaar programma betekent. Hij meent echter dat voor de gekozen weg – die van telkens afzonderlijke wetsontwerpen, waarbij het vennootschapsrecht in fasen wordt gewijzigd – geen aanvaardbaar alternatief bestaat. De redenen welke tot de indiening van de wetsontwerpen hebben geleid zijn verschillend. Dit brengt mee een verschil in prioriteiten. Het indienen van één ontwerp waarin alle onderwerpen verzameld zouden zijn, zou voor sommige wijzigingsvoorstellen tot een onaanvaardbare vertraging hebben geleid. Nog veel minder zou het uitvoerbaar zijn om, zoals verderop in het voorlopig verslag (blz. 2 rechterkolom, voorlaatste alinea) wordt voorgesteld, ook al rekening te houden met op stapel staande richtlijnen. Op dit ogenblik zijn twee ontwerpen van richtlijnen gepubliceerd en aan het Europees Parlement voorgelegd. De ervaring met de Eerste Richtlijn heeft geleerd dat tussen eerste ontwerp en definitieve tekst nog belangrijke wijzigingen kunnen plaatsvinden. Deze twee richtlijnen zullen bovendien gevolgd worden door andere waarvan nog geen ontwerpen zijn gepubliceerd. Dat de vernieuwing van ons vennootschapsrecht voorlopig nog niet voltooid zal zijn, is onvermijdelijk.

Daarnaast wil de ondergetekende nog wijzen op een voordeel van de behandeling in afzonderlijke wetsontwerpen: elk ontwerp bevat een afgerond geheel met eigen aspecten zowel van politieke als van juridische aard; met elkaar samenhangende voorzieningen worden telkens in één verband behandeld, waardoor de behandeling ervan minder gecompliceerd wordt dan wanneer alle wijzigingen van verschillende oorsprong tot een groot geheel zouden zijn samengevoegd.

Opgemerkt zij nog dat daar waar een uit legislatief oogpunt noodzakelijk verband bestaat tussen twee onderwerpen, dit thans reeds zoveel mogelijk is aangebracht; zo houdt het onderhavige ontwerp rekening met het ontwerp tot aanpassing van de eerste richtlijn. Wel zal het wetsontwerp inzake de structuur van de naamloze en besloten vennootschap nog moeten leiden tot enige aanpassing van de regeling van de B.V. Dit betreft met name de positie van certificaathouders in de B.V. en de tekst van de artikelen 46b en 51b Wetboek van Koophandel. Deze aanpassing is echter van louter technische aard: Zij zou b.v. kunnen plaatsvinden na de eerste lezing van de beide wetsontwerpen, voordat de eindstemming daarover wordt gehouden.

Voorts wil de ondergetekende nog gaarne de verzekering geven dat, mocht na de behandeling van de ontwerpen blijken dat de onderlinge concordantie hier of daar niet feilloos is verwezenlijkt, door hem ten spoedigste al het nodige zal worden gedaan om daarin door middel van wetswijziging verbetering te brengen.

De in het voorlopig verslag aan het woord zijnde vele andere leden hadden een schema opgesteld waaruit zou moeten blijken dat er door de ingediende wetsvoorstellen uit de ene N.V.-vorm zeven nieuwe zullen ontstaan. De ondergetekende wil er op wijzen dat het hier in elk geval niet gaat om zeven nieuwe rechtsvormen. Er zullen in de nieuwe opzet slechts twee rechtsvormen zijn, N.V. en B.V. Wel zullen binnen elk van die rechts-

vormen verschillende modaliteiten bestaan, maar dit is niet iets wezenlijk nieuws in ons vennootschapsrecht: ook nu zijn er reeds N.V.'s met en zonder commissarissen, N.V.'s waarvoor de publikatieplicht van artikel 42c wel of niet geldt, N.V.'s met aandelen op naam en aan toonder etc. Het verschil is voornamelijk hierin gelegen dat de wet meer dan tot nu toe sommige modaliteiten dwingend zal gaan voorschrijven voor vennootschappen die aan bepaalde voorwaarden voldoen.

Iets verderop in het voorlopig verslag wordt in dit verband gesproken over de mogelijkheid van een vereenvoudigde constructie. De hier voorgestelde constructie zou echter niet een vereenvoudiging zonder meer betekenen, maar een wezenlijke verandering in de opzet van de wetsontwerpen. De rechtsvorm van de B.V. zou in dit stelsel niet zijn toegelaten voor vennootschappen met een balanstotaal of een eigen vermogen boven een bepaald bedrag en met meer dan 100 arbeiders. Daardoor zou niet het al of niet besloten karakter van de vennootschap, maar de grootte van de onderneming beslissend worden voor de te kiezen rechtsvorm. Aldus zou Nederland zich echter in een uitzonderingspositie plaatsen ten opzichte van de overige lid-staten van de E.E.G., die voor de rechtsvorm van de G.m.b.H./S.A.R.L. een maximum-kapitaal of een maximum aantal arbeiders als criterium niet kennen.

In het voorlopig verslag wordt de vraag opgeworpen of het niet mogelijk geweest was de bestaande N.V. tot B.V. te maken. De ondergetekende is van oordeel dat de bezwaren daartegen zwaarder moeten wegen dan het praktische nut ervan. In de eerste plaats zou een dergelijke wettelijke omzetting tot gevolg hebben dat een zeer groot aantal vennootschappen van de ene rechtsvorm in de andere zou overgaan zonder dat daaraan enig besluit van een bevoegd orgaan ten grondslag zou liggen. Betwifteld mag worden of een dergelijke radicale ingreep van de wetgever onder de gegeven omstandigheden als gewettigd zou kunnen worden beschouwd. Ook kan men zich afvragen of een maatregel waarbij alle N.V.'s tot B.V. worden getransformeerd uit een oogpunt van uitvoering van de Eerste Richtlijn – die wel publicatie voorschrijft voor de N.V., maar nog niet voor de B.V. – niet een onbevredigende indruk zou maken. Verder voldoen de statuten van de thans bestaande naamloze vennootschappen naar de indruk van de ondergetekende maar bij uitzondering aan alle vereisten die het ontwerp stelt voor de besloten vennootschap, zodat als regel toch statutenwijziging zou moeten plaatsvinden, nog afgezien van het feit dat de in de statuten voorkomende aanduiding „naamloze vennootschap” in elk geval zou moeten worden veranderd in „besloten vennootschap”. Zolang de statutenwijziging niet zou hebben plaatsgevonden, zouden de door wettelijke omzetting tot B.V. geworden vennootschappen bovendien statuten bezitten waarvan de tekst met de wet in strijd zou zijn, hetgeen tot een onoverzichtelijke situatie zou leiden. De ondergetekende is daarom van oordeel dat een andere oplossing dan die van de omzetting zoals die in artikel 57f van het ontwerp geregeld is niet wenselijk zou zijn.

Naar het oordeel van vele andere leden zou het juist zijn geweest wanneer in het ontwerp de volledige tekst van alle bepalingen omtrent de B.V. was opgenomen en niet verwezen was naar een groot aantal artikelen van de regeling omtrent de N.V. De ondergetekende is van oordeel dat de thans gevolgde werkwijze op dit moment de voorkeur verdient. In de eerste plaats komt het hem voor dat de huidige tekst van het ontwerp bij de parlementaire behandeling gemakkelijker te hanteren valt, omdat daaruit duidelijk te zien valt welke artikelen van het N.V.-recht ongewijzigd op de B.V. van overeenkomstige toepassing zijn. Het lijkt aannemelijk dat deze bepalingen – kwantitatief een belangrijk deel van het ontwerp – aanzienlijk minder aandacht zullen vragen dan die bepalingen waarin zich het verschil van de B.V. ten opzichte van de N.V. manifesteert. Verder valt te verwachten dat, indien het ontwerp tot wet is geworden, de rechtspraktijk gedurende de eerstkomende tijd meer vertrouwd zal blijven met het N.V.-recht dan met de regeling omtrent de B.V. De tekst zoals die thans luidt zal dan een duidelijke indicatie geven omtrent de punten die voor de B.V.

bijzondere oplettendheid vragen. Hoewel de ondergetekende voorshands meent dat ook in Boek 2 het stelsel van het onderhavige wetsontwerp behoort te worden gevolgd, heeft hij, ten einde een indruk te geven van het in het voorlopig verslag voorgestane stelsel, een voorlopige tekst laten opstellen van titel 3A van Boek 2 zoals die zou komen te luiden wanneer deze gedachte zou worden gevolgd. Exemplaren van deze tekst zullen worden toegezonden aan de griffier van de Tweede Kamer der Staten-Generaal voor nederlegging ter inzage van de leden.

Door enkele leden werd de suggestie gedaan de regeling inzake de besloten vennootschap te incorporeren in die omtrent de naamloze vennootschap. De ondergetekende meent dit voorstel niet te moeten overnemen. Een werkwijze als deze zou voor de hand liggen wanneer het erom ging een regeling te treffen voor een bepaald type naamloze vennootschap, zoals de „besloten naamloze vennootschap” waarvan in de eerste E.E.G.-richtlijn inzake het vennootschapsrecht sprake is. De B.V. vormt echter een afzonderlijke rechtsfiguur. Weliswaar vertonen N.V. en B.V. (nog) grote overeenkomst, doch het zou uit legislatief oogpunt niet juist zijn ze als twee varianten van één rechtsfiguur te behandelen. Daar komt bij dat naar de indruk van de ondergetekende zowel de regeling van de N.V. als die van de B.V. daarvoor aan overzichtelijkheid zouden inboeten.

De ondergetekende heeft nota genomen van het feit dat de in het verslag aan het woord zijnde vele andere leden uiterst kritisch gestemd waren ten opzichte van het ontwerp inzake de structuur en het onderhavige ontwerp. Hij onderschrijft dat de regeling voor de B.V. nodig is geworden in verband met de E.E.G., doch niet dat dit tot excuus zou moeten dienen voor een slechte regeling. Dat dit laatste het geval zou zijn is naar zijn oordeel door de hier aan het woord zijnde leden in geen dele aangetoond. Het rekening houden met op stapel staande richtlijnen acht hij, zoals hiervoor al gezegd, niet uitvoerbaar. Opgemerkt zij daarbij nog dat over de coördinatie van het recht met betrekking tot de S.A.R.L./G.m.b.H. – en dus ook de B.V. – nog geen besprekingen tussen vertegenwoordigers van de diensten van de Europese Commissie en ambtenaren van de lid-staten zijn gevoerd, zodat een richtlijn daaromtrent niet op betrekkelijk korte termijn verwacht kan worden.

Verscheidene leden wilden een nadere verduidelijking ontvangen, waarom niet tot de door de E.E.G.-richtlijn gesuggereerde aanpassing, maar tot een aparte rechtsvorm is besloten. De eerste richtlijn spreekt van de Besloten Naamloze Vennootschap (B.N.V.), een vennootschap die voor wat de publikatieplicht betreft aan dezelfde regels als de G.m.b.H./S.A.R.L. zou zijn onderworpen, doch overigens als een naamloze vennootschap zou moeten worden beschouwd. De volgende richtlijnen zullen voor zover thans bekend regels bevatten die uitsluitend voor naamloze vennootschappen gelden, en niet, zoals de eerste richtlijn, tevens voor de G.m.b.H./S.A.R.L. Dit geldt voor de twee thans aan het Europees Parlement voorgelegde richtlijnen (betreffende het kapitaal en de interne fusie), maar naar te verwachten valt ook voor de in voorbereiding zijnde richtlijnen betreffende bestuur, commissarissen, algemene vergadering en accountant. Deze richtlijnen zouden dus mede van toepassing worden op de B.N.V., voorzover niet een uitdrukkelijke uitzondering zou worden opgenomen. Een dergelijke uitzondering vindt men in het ontwerp van de tweede richtlijn voor wat betreft het minimum kapitaal (artikel 6: voor de gewone N.V. 25 000 rekeneenheden, voor de B.N.V. 4000 rekeneenheden). De Besloten Nederlandse Vennootschap zou aldus als *regel* op één lijn worden geplaatst met de société anonyme, Aktiengesellschaft etc. in de andere lid-staten en niet met de G.m.b.H./S.A.R.L. De noodzaak om telkens daar, waar daaraan met het oog op het bijzondere karakter van de B.N.V. behoefte bestaat, uitzonderingen in de richtlijn te doen opnemen, zou Nederland in een minder gunstige positie plaatsen. Met het oog hierop is in de memorie van toelichting reeds opgemerkt dat het in verband met de verdere rechtsontwikkeling in de E.E.G. van belang is dat

Nederland zich aan de elders bestaande rechtssituatie conformeerde. De argumenten uit de memorie van toelichting welke in het voorlopig verslag in dit verband worden aangehaald, hebben niet betrekking op de keuze van een eigen rechtsvorm als zodanig, maar op de vraag welke structuur en inhoud moet worden gekozen, gegeven het feit dat eenmaal ten gunste van een eigen rechtsvorm is gekozen.

Van de wetsontwerpen en recentelijk tot stand gekomen wetten op het gebied van het vennootschapsrecht zijn er drie welke zijn voortgevloeid uit de voorstellen die in 1964 zijn gedaan door de Commissie Ondernemingsrecht (enquêterecht, jaarrekening en structuurontwerp. Twee andere ontwerpen – het aanpassingsontwerp eerste richtlijn en het onderhavige ontwerp – zijn tot stand gekomen naar aanleiding van de coördinatie van het vennootschapsrecht in E.E.G.-verband. Aan te nemen valt dat in de toekomst nog andere belangrijke wijzigingen zullen resulteren uit de voortschrijdende coördinatie. Daarnaast, en ten dele in verband hiermee, houdt de Commissie Vennootschapsrecht zich nog bezig met een aantal onderwerpen die voor het vennootschapsrecht van bijzondere betekenis zijn. Verwacht mag worden dat dit er toe zal leiden dat na verloop van tijd alle belangrijke onderwerpen van vennootschapsrecht aan een kritische toetsing en zo nodig aan een herziening zullen zijn onderworpen. Voor een totaal plan tot herziening van het vennootschapsrecht, waarvan in het voorlopig verslag sprake is, ziet de ondergetekende, naast hetgeen thans reeds geschiedt, dan ook geen aanleiding.

In Frankrijk, Duitsland en Italië bestaat op dit ogenblik voor de besloten vennootschap (S.A.R.L., G.m.b.H., S.A.R.L.) geen verplichting tot publikatie van (een deel van) de jaarrekening. Wel zijn in Duitsland de zeer grote ondernemingen van welke rechtsvorm ook – dus mede de zeer grote G.m.b.H. – verplicht hun jaarrekening volgens de voor de Aktiengesellschaft geldende normen openbaar te maken; onder deze verplichting vallen de ondernemingen die aan ten minste twee van de drie volgende criteria voldoen; een omzetcijfer van DM 250 miljoen, een balanstotaal van DM 125 miljoen en 5000 werknemers. Voorts is in Duitsland een „Referentenentwurf“ voor een nieuwe wettelijke regeling van de G.m.b.H. ter discussie gesteld; volgens dit ontwerp zouden de G.m.b.H., voor zover zij niet aan de zojuist genoemde criteria voldoen, alle een verkorte balans moeten publiceren. In België is de personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid wel verplicht tot publikatie van haar jaarrekening, doch er bestaan nog geen voorschriften omtrent de inhoud daarvan.

Alleen in Engeland bestaat een volwaardige publikatieplicht: elke private company met beperkte aansprakelijkheid is daar sinds enige jaren verplicht tot bekendmaking van een jaarrekening, welker inhoud moet voldoen aan wettelijke voorschriften.

Verwacht mag worden dat binnenkort de Commissie der Europese Gemeenschappen aan de Raad van Ministers een ontwerp-richtlijn betreffende de jaarrekening zal aanbieden, waarin ook voorschriften inzake de publikatie van de jaarstukken der besloten vennootschap zijn opgenomen. Het is niet waarschijnlijk dat deze voorstellen minder ver zullen gaan dan de artikelen 57u en 57v van het ontwerp. Deze artikelen zijn bedoeld als een regeling in afwachting van de coördinatie. Met het oog op de hierboven geschetste situatie in de omliggende landen is er rekening mede gehouden dat de Nederlandse besloten vennootschappen daarvan in de concurrentiestrijd geen nadeel van betekenis behoren te ondervinden. Daarentegen lijkt het de ondergetekende verantwoord en gewenst dat de besloten vennootschappen van enige omvang althans inzicht in hun vermogenspositie geven, ook voordat een definitieve E.E.G.-regeling tot stand komt.

De verplichting tot publikatie van de jaarrekening van coöperaties is geregeld bij artikel 30 Wet op de Coöperatieve verenigingen 1915, zoals dat is gewijzigd bij artikel 42 Wet op de jaarrekening van ondernemingen.

Overeenkomstig het verzoek van sommige leden is als bijlage bij deze memorie een vergelijkend overzicht gevoegd, waarin enkele belangrijke bepalingen met betrekking tot de equivalenten van N.V. en B.V. in de andere E.E.G.-landen schematisch zijn weergegeven.

In het wetsontwerp wordt de besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid als regel korthedshalve aangeduid als „de vennootschap“. Dat dit verwarring zou wekken kan de ondergetekende niet inzien. De besloten vennootschap wordt behandeld in een afzonderlijke afdeling van het Wetboek van Koophandel, getiteld „De besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid“. Dat „de vennootschap“ in deze afdeling alleen kan betekenen: de besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid, lijkt de ondergetekende niet voor twijfel vatbaar. Ook het gebruik van telkens één benaming voor hetgeen in het voorlopig verslag wordt aangeduid als „de vier vormen van B.V.“ en „de drie vormen die N.V. heten“ acht de ondergetekende juist. Het feit dat er binnen elk van de twee rechtsvormen, N.V. en B.V., bepaalde modaliteiten bestaan geeft nog geen aanleiding om elk van die modaliteiten van een afzonderlijke aanduiding te voorzien; dit laatste zou naar de ondergetekende voorkomt eerder verwarrend dan verhelderend werken.

Het eigen karakter van de besloten vennootschap

Zeer vele leden stemden met de Regering in dat het karakter van de besloten vennootschap tot uitdrukking dient te komen doordat de aandelen niet vrijelijk verhandelbaar zijn, doch vroegen of het wel nuttig en nodig is een uniforme wettelijke regeling voor te schrijven, die zozeer in details gaat als artikel 57l. Verderop in het verslag gaven vele andere leden te kennen dat zij aan al de beperkingen van de overdraagbaarheid in artikel 57l geen behoefte hadden. Verscheidene leden stelden de vraag of het geen aanbeveling verdient de overdrachtmogelijkheden aan de vennoten over te laten en de blokkeringsbepalingen tot de statutaire te beperken. Ook sommige leden vroegen of het niet aan de oprichters dient te worden overgelaten of zij een blokkaderegeling voor overdracht wensen. Enkele leden zouden tenslotte willen vernemen wat de motivatie is geweest om de blokkeringsbepalingen inzake de overdracht van aandelen niet aan de statuten van elke individuele besloten vennootschap over te laten.

Bij de beantwoording van deze opmerkingen wil de ondergetekende eerst uiteenzetten welke overwegingen ten grondslag liggen aan het opnemen van een regeling omtrent blokkering in de wet. De vraag of deze regeling zo uitvoerig en gedetailleerd moet zijn als die van artikel 57l van het ontwerp zal daarna worden besproken.

Bij het opstellen van het wetsontwerp is er van uitgegaan dat het wenselijk is dat structuur en inhoud van de B.V. in belangrijke mate dezelfde zijn als die van de N.V. (memorie van toelichting, blzz. 6 en 7). Gegeven dit uitgangspunt is het creëren van de B.V. als afzonderlijke rechtsvorm echter alleen dan zinvol, wanneer de wet bepaalde vereisten stelt waardoor de B.V. een karakteristiek ontvangt welke haar wezenlijk van de N.V. onderscheidt. Zonder een dergelijke karakteristiek zou de B.V. het gevaar lopen een dubblure te gaan vormen van de N.V., met dien verstande dat bij de B.V. minder hoge eisen worden gesteld ten aanzien van de publikatie van de jaarstukken dan bij de N.V. Dit laatste zou dan echter moeilijk verdedigbaar zijn, niet alleen vanuit nationaal standpunt maar ook in E.E.G.-verband. De eerste richtlijn maakt immers ten aanzien van de publikatie van jaarstukken een onderscheid tussen naamloze vennootschappen en vennootschappen met beperkte aansprakelijkheid; dit impliceert dat tussen die vennootschapsvormen een meer dan louter formeel verschil moet bestaan.

Het wetsontwerp heeft de karakterisering van de B.V. primair gezocht in een wettelijke blokkaderegeling. Dergelijke

regelingen komen ook voor in België, Frankrijk en Luxemburg, maar niet in Italië en Duitsland. Hieruit blijkt dat er tussen de regelingen in de overige lid-staten van de E.E.G. nog aanmerkelijke verschillen bestaan maar dat Nederland zich op dit punt in elk geval niet in een geïsoleerde positie bevindt. Dit laatste moge van nut zijn met het oog op een toekomstige harmonisatie, doch voor het overige meent de ondergetekende aan een vergelijking met de wettelijke regeling in de overige E.E.G.-landen geen doorslaggevend betekenissen te moeten toekennen. In het wetsontwerp is primair uitgegaan van de vraag, welke regeling het beste bij de Nederlandse situatie past. Bij vennootschappen die thans als besloten plegen te worden aangeduid, zijn statutaire blokkeringsclausules gangbaar. Hierbij sluit het wetsontwerp aan.

De ondergetekende deelt niet de opvatting van die leden, die van oordeel waren dat het gewenst zou zijn de blokkeringsregeling geheel aan de statuten over te laten. Voor een uitsluitend statutaire regeling leent deze materie zich daar waar blokkering niet wettelijk voorgeschreven is. De statuten kunnen dan naar believen een meer of minder ver doorgevoerde blokkering voorschrijven. In de praktijk blijkt dat soms met een minimale blokkering wordt volstaan. Daartegen behoeft voor wat de N.V. betreft geen bezwaar te bestaan. Bij de B.V. zou de mogelijkheid van een blokkering zonder reële betekenis echter wezenlijk afbreuk doen aan de opzet van de regeling. Het besloten karakter van de B.V. zou daarmee onvoldoende tot uitdrukking worden gebracht. De ondergetekende is daarom van oordeel dat van een wettelijke regeling van de blokkering niet moet worden afgezien. Wel heeft hij in hetgeen in het voorlopig verslag is opgemerkt aanleiding gevonden opnieuw de vraag in overweging te nemen of het noodzakelijk is deze regeling zo uitvoerig en gedetailleerd te maken als in artikel 571 van het ontwerp is geschied. Hij is daarbij uitgegaan van de gedachte dat het doel van de wettelijke regeling tweeledig is, enerzijds het scheppen van voorwaarden voor een zodanige blokkering dat het besloten karakter van de vennootschap in voldoende mate verzekerd is en anderzijds het opnemen van zekere waarborgen dat de redelijke belangen van aandeelhouders die hun aandeel willen vervreemden door de blokkering niet worden aangetast. De ondergetekende is tot de conclusie gekomen dat het ter bereiking van dit doel mogelijk is een andere weg te volgen dan die van artikel 571 van het ontwerp. Artikel 571 bevat thans een regeling die op zichzelf als een complete blokkeringsregeling kan gelden. Weliswaar wordt in vele onderdelen van dit artikel de mogelijkheid geopend dat de statuten een andere oplossing kiezen dan die welke de wet primair noemt, en ook kunnen de statuten nadere regelingen inhouden (aldus het tiende lid van artikel 571), maar noodzakelijk zijn statutaire voorzieningen volgens de wet in beginsel niet. Bij nota van wijzigingen stelt de ondergetekende thans een tekst voor die van een ander stelsel uitgaat. In deze nieuwe tekst wordt vooropgesteld dat de statuten een blokkeringsregeling moeten bevatten. De inhoud van deze regeling wordt in beginsel niet in de wet zelf omschreven maar aan de statuten overgelaten. Wel bevat de wet enige minimumeisen, ten dele om de effectiviteit van de blokkering te waarborgen, ten dele om de aandeelhouder die zijn aandeel wil vervreemden tegen aantasting van zijn redelijke belangen te behoeden. Aldus wordt bereikt dat met een aanzienlijk beknoptere regeling kan worden volstaan dan die van het oorspronkelijk ontwerp.

Omtrent de afzonderlijke leden van het voorgestelde artikel merkt de ondergetekende het volgende op:

Het eerste lid is in hoofdzaak gelijk aan het eerste lid van het oorspronkelijk ontwerp. Het bevat twee wijzigingen van ondergeschikt belang. In de eerste plaats zijn de adoptiefverwanten, die in het eerste lid van het oorspronkelijk ontwerp worden genoemd, geschrapt. Artikel 229 van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek bepaalt uitdrukkelijk dat de geadopteerde door adoptie de staat van wettig kind van de adoptiefouder verkrijgt, terwijl ook uit artikel 3, eerste lid, van Boek 1 blijkt dat adoptie de rechtsgevolgen van bloedverwantschap heeft. Afzon-

dergelijke vermelding van adoptiefverwanten in het eerste lid is daardoor overbodig. In de tweede plaats is in de tweede volzin van het eerste lid nog een redactionele verbetering aangebracht. De eerste volzin geeft aan, aan wie de aandeelhouder zijn aandelen in beginsel vrijelijk kan overdragen. De tweede volzin van dit lid voegt daaraan in de oorspronkelijke tekst toe dat de statuten die kring kunnen uitbreiden tot „de bloed- en aanverwanten (...) in de zijlijn van de aandeelhouders of sommigen van hen, in de derde of vierde graad.” Met bloed- en aanverwanten zijn bedoeld: de bloed- en aanverwanten van de aandeelhouder die zijn aandelen wil overdragen, en niet de bloed- en aanverwanten van andere aandeelhouders. Het leek gewenst dit in de tekst nog wat duidelijker tot uitdrukking te brengen.

Het tweede lid schrijft voor dat de statuten voor elke andere overdracht dan die van het eerste lid een blokkeringsregeling moeten bevatten. Dit brengt mee dat de inhoud van die regeling in beginsel – d.w.z. uitgezonderd de minimumvereisten van de wet – aan de statuten wordt overgelaten. De bepaling van het tiende lid van het oorspronkelijk ontwerp, dat voorschrijft dat de statuten een nadere regeling kunnen inhouden, is daardoor overbodig geworden.

Het oorspronkelijk ontwerp kent voor de blokkeringsregeling twee stelsels, dat van het goedkeuringsvereiste (leden 2–10) en dat van de aanbiedingsregeling (lid 11). In de nieuwe tekst zijn deze stelsels terug te vinden in het derde, resp. vierde lid. De eerste en derde volzin van het derde lid van de nieuwe tekst geven weer aan welke vereisten de goedkeuringsregeling moet voldoen, doch laten de bijzonderheden omtrent de te volgen procedure over aan de statuten. De statuten kunnen derhalve een regeling inhouden overeenkomstig de procedure van het oorspronkelijke ontwerp, al dan niet met taxatie op verlangen van een gegadigde. Taxatie kan men ook voorschrijven voor alle gevallen waarin omtrent goedkeuring moet worden beslist. Wel is uit het oorspronkelijk ontwerp overgenomen dat weigering van de goedkeuring niet kan plaats vinden wanneer niet gelijktijdig met de weigering opgave wordt gedaan van een of meer gegadigden die bereid zijn alle aandelen te kopen. De tweede volzin van het derde lid stelt voor de overdracht na verkregen goedkeuring een termijn van drie maanden, welke is ontleend aan het negende lid van het oorspronkelijk ontwerp.

Het vierde lid van de nieuwe tekst bevat de aanbiedingsregeling. De eerste en tweede zin zijn ontleend aan het elfde lid van het oorspronkelijk ontwerp. Ingevolge de derde volzin kan de aanbieder nog gedurende een maand nadat hij weet wie bereid zijn zijn aandelen te kopen, het aanbod intrekken. Uiteraard zal de aanbieder die zijn aanbod heeft ingetrokken daarna zijn aandeel niet vrijelijk mogen overdragen. Het lijkt niet nodig een regeling omtrent intrekking ook bij de goedkeuringsregeling voor te schrijven, omdat daar niet een aanbod plaats vindt, en derhalve ook zonder intrekking niet een verplichting tot verkoop aan de aangewezen gegadigden ontstaat. Hetgeen in de vierde volzin van het vierde lid wordt voorgeschreven vindt goedgekeerd parallel in hetgeen omtrent de goedkeuringsregeling is bepaald. Opgemerkt zij in dit verband dat er in de nieuwe tekst, anders dan in het oorspronkelijk ontwerp, naar gestreefd is voor beide stelsels, goedkeuring en aanbiedingsregeling, zoveel mogelijk op dezelfde punten voorzieningen te treffen.

Het vijfde lid geeft de aandeelhouder in beide stelsels het recht om van gegadigden te verlangen dat zij hem de getaxeerde waarde zullen betalen. Wie daartoe desverlangd niet bereid is, kan voor de toepassing van de blokkeringsregeling niet als gegadigde worden aangemerkt. Hierdoor wordt gewaarborgd dat de aandeelhouder niet als gevolg van de blokkeringsregeling genoegen moet nemen met een lagere prijs dan de getaxeerde waarde van zijn aandeel. De regeling omtrent de wijze van taxatie is ontleend aan het zesde lid van het oorspronkelijk ontwerp, (vgl. ook het vijfde lid, waar de regeling ten dele van overeenkomstige toepassing werd verklaard). Hetgeen in het

zesde lid werd bepaald omtrent vaststelling van de waarde door aandeelhouder en bestuur in onderling overleg zal in de statuten kunnen worden geregeld maar wordt in de nieuwe tekst, die een wettelijk minimum geeft, niet voorgeschreven. Het zevende lid van het oorspronkelijk ontwerp, omtrent statutaire bepalingen inzake factoren die bij de waardebepaling in aanmerking genomen moet worden, is niet overgenomen, omdat de nieuwe tekst als uitgangspunt heeft, dat de regeling van de blokkering in beginsel aan de statuten wordt overgelaten, zodat het niet nodig is afzonderlijk te bepalen dat de statuten op dit punt een regeling zullen kunnen bevatten.

Het zesde lid, van belang met het oog op de fiscale consequenties van verkoop aan de vennootschap zelf, kwam ook voor in het oorspronkelijke ontwerp (vijfde lid, eerste volzin, en elfde lid, slot), zij het dat dit punt bij de aanbiedingsregeling aan de statuten werd overgelaten.

Het zevende lid is gelijk aan het twaalfde lid van het oorspronkelijk ontwerp.

De ondergetekende is van oordeel, dat de eenvoudigere wijze van afbakening van het besloten karakter van de B.V., waarnaar zeer vele leden informeerden, niet toereikend zou zijn, omdat zonder een wettelijke blokkeringregeling aan het besloten karakter onvoldoende juridisch gestalte wordt gegeven. Het gaat bij de B.V. niet alleen om het uitsluiten van een beroep op de open kapitaalmarkt, maar ook om invloed van een orgaan van de vennootschap op de keuze van nieuwe aandeelhouders.

In het voorlopig verslag werd in dit verband door zeer vele leden als criterium voor de afbakening het besloten karakter van de B.V. genoemd een bepaling dat uitgifte van nieuwe aandelen slechts kan geschieden na goedkeuring door de algemene vergadering van aandeelhouders. De ondergetekende is van oordeel dat aan een dergelijke voorziening in dit ontwerp geen behoefte bestaat. Voor uitgifte van nieuwe aandelen is steeds een besluit van een orgaan van de vennootschap noodzakelijk, evenzeer als voor de overdracht van reeds bestaande aandelen. Het bewaren van het besloten karakter wordt dus in gelijke mate als bij de overdracht aan een orgaan van de vennootschap toevertrouwd. Of dit orgaan de algemene vergadering is dan wel een ander orgaan wordt in beide gevallen aan de statuten overgelaten.

In het ontwerp is het verbod van uitgifte van aandeelbewijzen opgenomen om daardoor, tezamen met de wettelijke overdrachtsbeperking, in de wet gestalte te geven aan het besloten karakter van de vennootschap. Het ontwerp – dat hierin trouwens overeenstemt met het recht in de vijf andere lidstaten van de E.E.G. – sluit aan bij een praktijk die thans reeds vrij veel wordt gevolgd bij besloten (naamloze) vennootschappen. Het ontwerp gaat uit van een verplicht register van aandeelhouders (artikel 57k, eerste lid), dat regelmatig moet worden bijgehouden (artikel 57k, tweede lid). Op het niet nakomen van deze verplichting staat een strafsanctie (artikel III van het ontwerp). Iedere aandeelhouder kan zich steeds voorzover het zijn aandelen betreft een uittreksel uit het register laten verstrekken (artikel 57k, derde lid). Daardoor verkrijgt hij, evenzeer als bij het aandeel op naam, tegenover de vennootschap een bewijsstuk van zijn aandeelhouderschap. De verplichting tot het geven van een uittreksel zal de vennootschap bovendien dwingen tot het accuraat bijhouden van het register. Levering van aandelen kan in de eerste plaats, evenals bij de N.V., geschieden door betekening van de akte van levering aan de vennootschap. In dat geval is de levering door de betekening voltooid. Wel moet de naam van de nieuwe eigenaar in het register worden opgenomen. Het register heeft hier dus alleen een bewijsfunctie. In de tweede plaats kan levering geschieden door aantekening van de levering in het register. Hier heeft het register constitutieve betekenis: zonder de aantekening is de levering niet voltooid. Hierin onderscheidt de regeling zich van die van de N.V., waar bij aandelen op naam schriftelijke erkenning van de vennootschap vereist is, welke, wanneer er een aandeelbewijs is, op dat stuk moet

worden geplaatst. De ondergetekende is echter niet van oordeel dat aan dit laatste een argument ten gunste van het toelaten van het aandeelbewijs op naam kan worden ontleend. In de regeling van B.V. kan degene aan wie geleverd is zich immers in dit geval steeds een uittreksel uit het register verschaffen, waaruit blijkt dat de vennootschap de levering heeft aangekend. In het voorlopig verslag wordt nog opgemerkt dat het aandeelbewijs op naam tevens kan dienen als kwitantie voor de inbreng. In dit opzicht vervult echter ook het aandeelhoudersregister een functie, omdat daarin het op ieder aandeel gestorte bedrag moet worden vermeld, van welke vermelding in de uittreksels melding moet worden gemaakt.

Het laatste lid van artikel 57v bepaalt dat als arbeiders van de B.V. mede worden beschouwd de arbeiders van een vennootschap waarin de B.V. een meerderheidsdeelneming heeft. Het begrip „vennootschap” betekent een vennootschap naar Nederlands recht, in tegenstelling tot het in dat opzicht ruimere begrip „rechtspersoon”; onder „vennootschap” worden derhalve verstaan de naamloze vennootschap, de besloten vennootschap, de vennootschap onder firma en de commanditaire vennootschap. Heeft een besloten holding waarvan de aandeelhouders buitenlanders zijn werkmaatschappijen naar buitenlands recht, dan worden de werknemers die daarbij in dienst zijn, niet medegerekend voor de toepassing van het eerste lid van artikel 57v, doch uitsluitend de werknemers in dienst bij de dochter-vennootschappen naar Nederlands recht. Voor een bijzondere voorziening ten behoeve van zulke holdings bestaat naar de mening van de ondergetekende dan ook niet voldoende grond.

Ten einde de bedoeling te verduidelijken is bij de nota van wijzigingen het laatste lid aangevuld met de zinsnede: in Nederland gevestigde. Voor een aanvulling van gelijke strekking zij verwezen naar de nota van wijzigingen op het wetsontwerp 10 571, met betrekking op artikel 52c, derde lid, W.v.K.

In verband met artikel 57l stelden vele andere leden de vraag of de regeling aanvaardbaar is, dat gegadigden voor de overneming van de aandelen gebonden zijn aan een toezegging, ongeacht de prijs die buiten hen om wordt vastgesteld. De nieuwe tekst van dit artikel welke de ondergetekende bij nota van wijziging heeft voorgesteld noemt deze regeling niet meer. Het blijft derhalve aan de opstellers van de statuten overgelaten om die voorzieningen te treffen, welke hun, zowel jegens degene die zijn aandelen wil overdragen als jegens gegadigden, de juiste lijken.

De ondergetekende acht het niet wenselijk in artikel 57l het legaat uitdrukkelijk te vermelden, teneinde te vermijden dat de wettekst aanleiding zou geven tot een a contrario-redenering, welke met de tegenwoordige opvatting omtrent het rechtskarakter van het legaat in strijd zou komen.

Een vergelijking met buitenlands recht is in de memorie van toelichting niet opgenomen; verwezen zij echter naar de bijlage bij de onderhavige memorie.

Door verscheidene en door enkele leden werden opmerkingen gemaakt met betrekking tot het feit dat het ontwerp geen beperking kent van het aantal aandeelhouders. De ondergetekende ziet in een dergelijke beperking weinig nut; het komt hem voor dat het stellen van een wettelijke grens vrij willekeurig moet zijn en bovendien voor de B.V. zelf belemmerend kan werken. Verder zou men toch, zoals in België, Frankrijk en Luxemburg, voor vererving van aandelen en ontbinding van de huwelijksgemeenschap uitzonderingen moeten maken, waardoor de betekenis van de regeling weer zou worden verzwakt. Daar komt nog bij dat de B.V. naar verwacht mag worden in de komende tijd vooral gebruikt zal worden door de N.V.'s die zich in de nieuwe rechtsvorm omzetten; het vereiste van een maximaal aantal deelnemers zou dan echter voor een aantal N.V.'s een beletsel voor omzetting kunnen betekenen.

Dat, zoals door sommige leden werd opgemerkt, aandelen waarvan de overdracht aan beperkingen onderhevig is voor banken een minder aantrekkelijke zekerheid vormen dan vrij overdraagbare aandelen is op zichzelf juist, maar kan naar

het oordeel van de ondergetekende niet tot de conclusie leiden dat wettelijke overdrachtsbeperkingen ongewenst zouden zijn. Blokkeringsregelingen zijn, zoals hiervoor reeds opgemerkt, ook thans bij besloten vennootschappen reeds gangbaar. Tegenover het nadeel dat de aandeelhouders kunnen ondervinden doordat zij hun aandelen minder gemakkelijk kunnen overdragen en verpanden staat het voordeel dat ongewenste nieuwe aandeelhouders kunnen worden geweerd.

Volgens de regeling van het ontwerp geldt de goedkeuringsregeling wanneer in de statuten niet voor de aanbiedingsregeling is gekozen. Dit geldt ook voor de voorgestelde nieuwe tekst, met dien verstande, dat thans bepaald wordt dat de goedkeuringsregeling niet geldt *voor zover* de aanbiedingsregeling geldt (de oorspronkelijke tekst sprak van „indien”). Aldus wordt tot uitdrukking gebracht dat het b.v. geoorloofd is op bepaalde categorieën van aandelen de goedkeuringsregeling toe te passen en op andere de aanbiedingsregeling. Van een voorkeur van de wetgever voor de ene of de andere regeling kan niet worden gesproken. Welke van beide mogelijkheden in een concreet geval te prefereren valt, wordt aan het oordeel van de oprichters overgelaten.

Door sommige leden werd gevraagd waarom voor het aannemen van besluiten door aandeelhouders buiten de algemene vergadering (artikel 46b Wetboek van Koophandel) in het wetsontwerp (artikel II onder F) unanimiteit wordt verlangd. Zoals in de toelichting al is opgemerkt is een bezwaar van de huidige regeling, dat een aandeelhouder die het niet eens is met een voorstel van het bestuur bij stemming buiten de vergadering niet de gelegenheid krijgt te trachten zijn medeaandeelhouders voor zijn standpunt te winnen. De ondergetekende is van oordeel dat de door sommige leden genoemde praktische overwegingen welke pleiten voor het volstaan met een meerderheidsbeslissing tegen dit bezwaar niet opwegen. De mogelijkheid van debat dient niet alleen het belang van de aandeelhouder die tegen wenst te stemmen, maar ook dat van de andere aandeelhouders, aan wie anders wellicht belangrijke nieuwe gezichtspunten worden onthouden. Alleen wanneer het voorstel van het bestuur unaniem wordt ondersteund, doet de behoefte aan discussie zich niet gevoelen.

Een wettelijke regeling van de uittreding en uitsluiting van vennoten zou er ongetwijfeld toe leiden dat belangrijke financiële lasten op de vennootschap komen te rusten. Aangenomen moet worden dat dit vraagstuk in elk geval niet op een betrekkelijk eenvoudige wijze in de wet zou kunnen worden geregeld. Ook in het G.m.b.H.-Gesetz is deze materie tot dusver vrijwel ongeregeld gebleven, zij het dat rechtspraak en literatuur wel een recht op uittreding en uitsluiting erkennen. Het nieuwe zogenaamde Referentenentwurf inzake de G.m.b.H. heeft aan deze materie negen – ten dele zeer lange – artikelen gewijd. De ondergetekende is van oordeel dat er zolang met de B.V. nog geen ervaring is opgedaan voor Nederland geen reden bestaat voor deze gecompliceerde materie al een regeling te treffen. Opgemerkt zij overigens dat deze materie niet los gezien kan worden van het vraagstuk van conflicten tussen aandeelhouders in de B.V., waarover zoals reeds gezegd de Commissie Vennootschapsrecht zal adviseren.

Het feit dat de termijn welke de eerste richtlijn stelt voor de publikatieplicht is overschreden, kan naar het oordeel van de ondergetekende geen aanspraak geven op publikatie van jaarstukken vóór de termijn welke het onderhavige ontwerp daarvoor stelt. Daargelaten of het ooit mogelijk is dat een particulier zich jegens een andere particulier op de rechtstreekse werking van een bepaald voorschrift van een richtlijn zou kunnen beroepen, zal de aard van het hier bedoelde voorschrift zich daar in elk geval tegen verzetten. Aan het eerste lid, onder f, juncto het tweede lid, van artikel 2 van de richtlijn ligt de erkenning ten grondslag dat Nederland zich door het ontbreken van een rechtsvorm als de G.m.b.H./S.A.R.L. in een positie bevindt welke toepassing van de publikatieplicht op alle Nederlandse naamloze vennootschappen niet rechtvaardigt. Nu Nederland geen gebruik maakt van de uitzondering van de „B.N.V.” maar de weg kiest van het creëren van een afzonder-

lijke rechtsvorm zoals de overige lid-staten die kennen – waardoor een verdergaande coördinatie wordt bereikt dan die waarin de richtlijn voorzagt – zou de strekking van het publikatievoorschrift van de richtlijn niet worden verwezenlijkt wanneer dit nu reeds op alle Nederlandse naamloze vennootschappen zou worden toegepast, voordat zij de gelegenheid hebben gekregen zich door omzetting in een B.V. in een gelijke positie te plaatsen als de G.m.b.H./S.A.R.L. in de andere lid-staten.

Verscheidene leden, die zich voor wat de publikatieplicht betreft, in het algemeen met de voorgestelde regeling kunnen verenigen, vragen of er geen aanleiding bestaat de werkelijk grote besloten vennootschap tot een vollediger publikatie te verplichten. Zulk een publikatie zou dan, naar de ondergetekende begrijpt, mede de winst- en verliesrekening moeten omvatten. Hij zou er de voorkeur aan geven in dit opzicht de E.E.G.-coördinatie af te wachten. Tegen de publikatie van de winst- en verliesrekening bestaan enige bezwaren, ten dele van psychologische, ten dele van zakelijke aard, terwijl voor derden het – gerechtvaardigde – belang van kennisneming van die rekening beperkt is: hun gaat het toch vooral om inzicht in de vermogenspositie.

Dat in het voorgestelde artikel 42c, tweede lid, Wetboek van Koophandel gesproken wordt van een aansprakelijkstelling door de moedervennootschap voor *toekomstige* verplichtingen van de dochtermaatschappij, lijkt de ondergetekende juist: crediteuren wier vordering dateert van vóór de aansprakelijkstelling, hebben voor zover zij geen garanties hebben bedongen, genoeg genomen met de kredietwaardigheid van de vennootschap zelf; er bestaat geen reden toe, hun ongevraagd een extra-zekerheid uit de aansprakelijkstelling toe te kennen.

Op bladzijde 13, linkerkolom, tweede alinea, van de memorie van toelichting heeft de ondergetekende uiteengezet, welk criterium heeft gegolden bij de uitsluiting van publikatie van bepaalde balansgegevens: hieronder vallen die, welke alleen voor de besloten kring der aandeelhouders van belang zijn, doch niet voor derden. Volgens de Wet op de jaarrekening van ondernemingen moet de balans met de toelichting een zodanig inzicht geven dat een verantwoord oordeel kan worden gevormd omtrent het vermogen der onderneming, en de eisen die deze wet stelt, strekken ertoe, dat inzicht te waarborgen. In dat licht is het duidelijk dat samentrekking bij de publikatie van posten die afzonderlijk in de balans of toelichting moeten worden vermeld, derden tot een niet verantwoord oordeel kan leiden, en dat is uiteraard niet de bedoeling van de publikatie.

De ondergetekende is wel voornemens, bij de aanpassing van de wetgeving aan de invoering van de B.V.-vorm (zie bladzijde 9, linkerkolom onder 7. van de memorie van toelichting) ook de artikelen 16 en 17 van de Wet op de jaarrekening van ondernemingen aan te vullen, en wel zodanig dat het bij amendement aan deze artikelen toegevoegde tweede lid mede zal gelden voor het te publiceren afschrift van de balans met toelichting; op deze wijze zullen de besloten vennootschappen een zelfde bescherming ontvangen als de publicerende vennootschappen en coöperaties.

Voor wat het geven van inzicht in het jaarresultaat betreft, waarop wordt aangedrongen, zij het volgende opgemerkt.

De balans kan worden opgesteld volgens de vermogenspositie vóór winstverdeling of na winstverdeling. In het eerste geval bevat hij het saldo van het jaarresultaat, in het tweede geval laat hij zien welk bedrag aan de reserves is toegevoegd of onttrokken. Voor het onderhavige ontwerp, dat een voorlopig karakter heeft, acht de ondergetekende deze informatie voldoende: derden kunnen hieruit afleiden, hoe in het afgelopen jaar het ondernemingsvermogen is gegroeid of gedaald, en dat is wat voor hen in de eerste plaats van belang is.

Moelijkheden ten aanzien van de deskundigenverklaring ziet de ondergetekende niet: voor zover de accountant aanmerking maakt op de berekening van het resultaat en dit voor de

balans van belang is, zal dit uit zijn verklaring over de balans ook moeten blijken, met de motivering en het effect op het balanstotaal.

Daar de onderhavige regeling omtrent de balanspublicatie van voorlopige aard is, en over enige jaren, naar men mag verwachten, door een definitieve volgens de E.E.G.-richtlijnen vastgestelde, zal worden vervangen, lijkt de ondergetekende enige vorm van indexering van de grens van het balanstotaal thans niet noodzakelijk. Of deze grens in overeenstemming is met hetgeen op het gebied van de wetgeving in Europees verband valt te verwachten, is de ondergetekende uiteraard nu nog niet bekend; zoals hij reeds heeft vermeld, kan een ontwerp-richtlijn van de Commissie van de Europese Gemeenschappen op korte termijn tegemoet worden gezien. In het voorgaande is hij voorts reeds ingegaan op de buitenlandse wetgeving op het onderhavige gebied.

De ondergetekende kan ermee instemmen dat de verplichting tot balanspublicatie nog enige tijd blijft gelden, nadat de vennootschap heeft opgehouden aan de gestelde criteria te voldoen. In de nota van wijziging is een daartoe strekkende bepaling opgenomen (artikel 57v, tweede tot vijfde lid nieuw). Daarin is tevens geregeld dat een vennootschap bekend kan maken dat het aantal van haar werknemers beneden honderd is gedaald. Aldus worden derden erop voorbereid dat de balanspublicatie over enige tijd een einde kan nemen. Volgens de ontworpen regeling zal de vennootschap nog ten minste twee volle jaren tot de publicatie verplicht blijven, nadat zij heeft opgehouden aan (een van) de in het eerste lid gestelde criteria te voldoen. Blijkt b.v. uit de balans per 31 december 1971 dat de som der activa beneden f 8 mln. is gedaald, dan moet het afschrift van deze balans worden neergelegd, maar hetzelfde geldt voor de afschriften van de balansen over 1972 en 1973, ook indien het balanstotaal zich niet herstelt. Daalt het aantal werknemers beneden de honderd, dan blijft de publicatieplicht gelden voor de balansen die worden vastgesteld voordat twee jaren na de neerlegging van de verklaring daaromtrent zijn verstreken.

Het tweede – thans vierde – lid, dat naar artikel 42c, tweede tot vijfde lid, verwijst, is vereenvoudigd. Wordt de verklaring van aansprakelijkheid (art. 42c, vierde lid) ingetrokken, dan wordt de besloten dochtervennootschap tot publicatie van haar balans verplicht, tenzij zij niet meer aan de criteria van het eerste lid voldoet. Wordt de verklaring van artikel 42c, vierde lid, ingetrokken op een tijdstip waarop de vennootschap nog geen twee jaren heeft opgehouden aan deze criteria te voldoen, dan wordt het tweede lid van artikel 57v toch niet op haar van toepassing; het belang van derden vindt dan niet in voortgezette balanspublicatie, maar in voortgezette aansprakelijkheid uit hoofde van artikel 42c, laatste lid, bescherming.

Het derde – thans vijfde – lid is enigszins verduidelijkt door toevoeging van een zinsnede waaruit blijkt dat de bepaling slechts betrekking heeft op een vennootschap die haar balans met toelichting publiceert.

Het oorspronkelijke vierde lid is vervallen: anders dan bij de N.V., waar de aandelen gewoonlijk in het publiek worden verhandeld en ook de ontwerp-jaarrekening van betekenis is voor de koersvorming, hebben derden bij de nog niet vastgestelde balans van de B.V. nauwelijks of geen belang.

Het begrip instelling waarvan het bedrijf is of mede is het opnemen van gelden van derden, is ruimer dan dat van kredietinstelling in de zin van de Wet toezicht kredietwezen. Onder het eerstgenoemde begrip vallen b.v. ook de hypotheekbank en de zgn. „near-bank”; voor een uiteenzetting hieromtrent moge de ondergetekende verwijzen naar de memorie van toelichting en het onlangs ingediende ontwerp tot wijziging van de Wet toezicht kredietwezen (ontwerp 11 068), onder het hoofd Systeem en reikwijdte der wet, blz. 12 en 13. Misbruik van de naam „bank” kan met een bepaling als de artikelen 57u en 42c, derde lid, niet worden bestreden. Deze artikelen hebben alleen de strekking voor te schrijven dat vennootschappen die een beroep doen op het vertrouwen van het beleggend

publiek, hun vertrouwenspositie en hun resultatenrekening publiek maken. Bescherming van de benaming „bank” wordt beoogd in artikel 46 van het voornoemde wetsontwerp.

Uit een oogpunt van publicatie van de jaarrekening maakt het voor ondernemingen die het bank- of verzekeringsbedrijf uitoefenen, niet uit, of zij naamloze dan wel besloten vennootschap zijn. Er is geen voldoende reden zulke ondernemingen de rechtsvorm der besloten vennootschap te ontzeggen. Te bedenken valt dat in de toekomst de verschillen tussen beide rechtsvormen voor wat de interne structuur betreft kunnen toenemen, en dat ook onder de genoemde ondernemingen er zullen kunnen zijn, waarvoor de besloten vorm beter past.

Het criterium van „het geplaatste kapitaal” van f 500 000 is inderdaad enigszins willekeurig voor benoeming van een register-accountant; bij belangrijke onderkapitalisatie van een vennootschap geeft het slechts een beperkte indruk van de grootte der onderneming. Daar staat tegenover dat het in deze – voorlopige – regeling wel past, omdat het het eenvoudigste criterium is: de aandeelhouders, in wier belang artikel 57s, vijfde lid, in de eerste plaats is geschreven, hebben daaraan een gemakkelijk aanknopingspunt.

Daarbij komt dat vennootschappen met een geplaatst kapitaal van f 500 000 of meer een vrij groot aantal aandeelhouders kunnen hebben; dikwijls is echter een belangrijk aantal aandelen in handen van de bestuurders enz., en deze zouden bij het ontbreken van een verplichte accountantscontrole een besluit van de algemene vergadering tot accountantscontrole wellicht gemakkelijk kunnen tegenhouden. Om die reden heeft indertijd de Commissie-Ondernemingsrecht geadviseerd voor deze vennootschappen de mogelijkheid van onverkwikkelijke interne twist over dit onderwerp bij voorbaat af te snijden. Intussen is de maatstaf van f 500 000 geplaatst kapitaal voor de verplichte controle door een registeraccountant door de Wet op de jaarrekening van ondernemingen vastgesteld (zie het bij artikel 39 onder d van die wet vastgestelde vijfde lid van artikel 42a van het Wetboek van Koophandel). De ondergetekende ziet geen reden hiervan nu weer af te wijken.

De publicatieplicht volgens het onderhavige wetsontwerp is bedoeld voor vennootschappen van behoorlijke omvang waaraan zowel in sociaal als in economisch opzicht betekenis toekomt. Daarom is, op advies van de Commissie-Vennootschapsrecht, een tweevoudig criterium voorgesteld. Een enkelvoudig criterium zou ten gevolge kunnen hebben dat onder de verplichting ook ondernemingen komen te vallen die maatschappelijk slechts van beperkt belang zijn. De Commissie-Vennootschapsrecht geeft daarvan als voorbeeld de besloten beleggingsmaatschappij, die geen eigen ondernemingsactiviteiten van enige betekenis heeft.

Het omzetcijfer is een gegeven dat mede een aanwijzing van de omvang van een onderneming kan geven. Niettemin is er in dit ontwerp van afgezien dit cijfer onder de criteria op te nemen, vooral omdat de hoogte van het omzetcijfer nauw verband houdt met de aard van de individuele onderneming. Zo zal bij een handelsbedrijf een bepaalde omzet in de regel met een veel beperkter aantal personeelsleden kunnen worden bereikt dan bij een industriële onderneming; ook binnen deze bedrijfstakken is het verschil in betekenis van het omzetcijfer zeer aanzienlijk. Zeker als enkelvoudig criterium is dit cijfer derhalve weinig geschikt om de omvang van een onderneming te karakteriseren. Voorts speelt nog een rol dat krachtens artikel 28 van de Wet op de Jaarrekening van ondernemingen het omzetcijfer niet in een bedrag hoeft te worden vermeld, maar dat met een indexcijfer kan worden volstaan.

Ter gelegenheid van de besprekingen over de Eerste Richtlijn inzake het vennootschapsrecht in de E.E.G. is als criterium voor publicatie van de jaarrekening een balanstotaal van 1 à 2 mln. Europese rekeneenheden (in waarde gelijk aan Amerikaanse dollars) ter sprake geweest. Gelet op het voorlopig karakter van de onderhavige regeling heeft de onderge-

tekende gekozen voor het laatste bedrag (met enige afronding naar boven). Hij geeft uiteraard toe dat de hoogte van het bedrag iets willekeurigs heeft, maar dat zou elke grens hebben. Hij moge er op wijzen dat de Commissie-Vennootschap haar advies het gekozen bedrag aan de lage kant acht, doch wel verantwoord, mits daarnaast het criterium van 100 werknemers wordt gesteld.

Dat de vaststelling van de werkelijke waarde der activa „een tamelijk arbitraire aangelegenheid” zou zijn, lijkt de ondergetekende onjuist. Er is zeker een marge in de schattingen mogelijk, doch van willekeur is geen sprake; balans en toelichting tezamen moeten een getrouw beeld van de grootte van het vermogen geven (artikel 3 Wet op de jaarrekening van ondernemingen). Een extra-argument voor een meervoudig criterium (of voor een aantal enkelvoudige criteria) kan z.i. dan ook niet aan de vermeende onzekerheid van de waarde der activa worden ontleend.

In het voorgaande – en trouwens ook reeds in de memorie van toelichting – heeft de ondergetekende reeds uiteengezet, welke overwegingen ertoe hebben geleid in artikel 57v de publikatieplicht te beperken tot de balans met toelichting: de regeling is van voorlopige aard, en bij kennisneming van de resultatenrekening hebben derden in het algemeen slechts een beperkt belang. Het belang van (een zo groot mogelijke) „openheid” moet in verband worden gebracht met de doeleinden die het kan dienen, en het moet worden afgewogen tegen andere belangen: het valt niet in te zien, waarom de wens van sommigen tot „openheid” op zichzelf reeds voldoende rechtvaardiging zou zijn, anderen te dwingen gegevens openbaar te maken.

Verspreide opmerkingen

De ondergetekende heeft met veel belangstelling kennis genomen van het advies van het Koninklijk Verbond van Ondernemers, de Ondernemersfederatie, Federatie van het Katholiek en het Christelijk Ondernemersverbond en de Raad voor het Midden- en Kleinbedrijf. Ongetwijfeld zal dit stuk, mede door de concrete en uitvoerig gemotiveerde voorstellen welke daarin worden gedaan, een belangrijke bijdrage vormen tot de meningsvorming inzake het vraagstuk van conflicten tussen aandeelhouders in een B.V. Afschriften ervan zijn aan de leden van de Commissie Vennootschap toegezonden. Zoals hij reeds heeft medegedeeld, zal de Commissie Vennootschapsrecht het vraagstuk van conflicten tussen aandeelhouders binnenkort opnieuw in overweging nemen. Het zou niet juist zijn dat de ondergetekende hierop vooruitlopende reeds een oordeel zou uitspreken over het hierboven genoemde advies. Voor het aandrigen op een spoedig nader advies bij de Commissie Vennootschapsrecht ziet de ondergetekende geen aanleiding, gelet op het hoge tempo waarin deze commissie haar werkzaamheden tot dusver heeft verricht en op het feit dat enkele andere vraagstukken van vennootschapsrecht waarmee de commissie zich op dit moment bezighoudt in verband met de voortschrijdende E.E.G.-coördinatie prioriteit vereisen. Het overnemen van de oorspronkelijk door de Commissie Vennootschapsrecht gedane aanbeveling acht de ondergetekende thans niet raadzaam. De meningsvorming over dit vrij ingrijpende novum is daarvoor nog niet voldoende uitgekristalliseerd. Ook kan men niet stellen dat de noodzaak van het treffen van een voorziening zozeer vaststaat en zo urgent is dat een regeling van voorlopig karakter op zijn plaats is. Te bedenken valt dat de wet tot dusver voor de besloten (naamloze) vennootschappen ook nimmer een regeling van de rechtelijke bevoegdheid tot ontbinding heeft gekend.

De ondergetekende deelt de mening van zeer vele leden dat aan te nemen valt dat een vrij groot aantal N.V.'s gebruik zal maken van de mogelijkheid zich om te zetten in een B.V.

Uiteraard betekent dit een vermeerdering van werk voor zijn departement in verband met de afgifte van de verklaringen van geen bezwaar. Met het oog daarop wordt thans nagegaan welke personeelsvoorzieningen van tijdelijke aard kunnen worden getroffen om achterstand te voorkomen. De ondergetekende heeft voorts reeds contact gehad met de Koninklijke Broederschap der Notarissen; hij zal bevorderen dat zo veel mogelijk in overleg met het notariaat voorzieningen worden getroffen om tot een snelle afwikkeling van de aanvragen te komen. Van een overbelasting van het departement van Justitie bij de afgifte van verklaringen van geen bezwaar kan op dit moment overigens niet worden gesproken. Een tijdelijke achterstand, welke het gevolg was van de invoering van de nieuwe departementale richtlijnen, is thans overwonnen.

Naar aanleiding van hetgeen in het voorlopig verslag wordt gezegd over een wat vereenvoudigde procedure bij het departementaal toezicht zij erop gewezen dat volgens het ontwerp de Minister van Justitie moet verklaren dat hem van bezwaren tegen de omzetting niet is gebleken. Dit betekent dat het departementaal toezicht zich zal moeten richten op de omzetting en de wijze waarop zij is tot stand gekomen. Het toezicht op de omzetting brengt in de eerste plaats mee dat de statutenwijzigingen welke bij gelegenheid van de omzetting plaats vinden, worden getoetst op dezelfde wijze als waarop dit bij andere statutenwijzigingen geschiedt. Daarnaast zal moeten worden onderzocht of de tekst van de statuten in zijn geheel is aangepast aan de bijzondere vereisten welke de wet stelt voor de rechtsvorm waarin de vennootschap wordt omgezet. Bij omzetting in een besloten vennootschap zal er op moeten worden toegezien dat de voor de besloten vennootschap noodzakelijke statutaire voorzieningen, met name die omtrent de blokkering, niet ontbreken. Ook zal erop moeten worden gelet dat de statuten geen bepalingen bevatten die in strijd komen met hetgeen aan de besloten vennootschap volgens de wet eigen is: zo zullen b.v. geen voorzieningen kunnen worden toegelaten die uitgaan van de mogelijkheid van uitgifte van aandeelbewijzen. Een verdergaande toetsing dan de hierboven omschrevene zal echter niet kunnen plaats vinden. Met name zal het departementaal toezicht zich niet uitstrekken tot statutaire bepalingen die ongewijzigd blijven en die niet als gevolg van de omzetting in strijd met de wet komen.

Bij het voorgaande is uitgegaan van het geval dat de statuten bij een omzetting slechts partieel worden gewijzigd. Denkbaar is echter ook dat men de weg kiest van een statutenwijziging welke hierin bestaat dat de statuten integraal opnieuw worden vastgesteld al dan niet met ongewijzigde overneming van een aantal bepalingen uit de oude tekst. In dit geval zal de gehele tekst van de statuten aan het departementaal toezicht moeten worden onderworpen, omdat deze in zijn geheel als gewijzigd moet worden beschouwd. Wanneer bepaalde delen van de oude tekst onveranderd zijn gebleven, zal de vraag of niettemin sprake is van een geheel nieuw vastgestelde tekst, dan wel of de tekst alleen partieel is gewijzigd, moeten worden beantwoord aan de hand van hetgeen daaromtrent bij de statutenwijziging door de algemene vergadering van aandeelhouders is besloten.

De door sommige leden gemaakte opmerking omtrent het nut van publikatie van de statuten in de *Nederlandse Staatscourant* heeft de ondergetekende aanleiding gegeven dit punt nader in overweging te nemen. Van belang is hierbij in de eerste plaats dat het wetsontwerp tot aanpassing aan de eerste richtlijn (ontwerp 10 400) voorschrijft dat van hetgeen ten kantore van het handelsregister wordt opgegeven of nedergelegd mededeling wordt gedaan in de *Nederlandse Staatscourant* (artikel 30a Handelsregisterwet) en dat op feiten die door inschrijving of mededeling worden bekendgemaakt geen beroep kan worden gedaan voordat de mededeling heeft plaatsgevonden (artikel 31 Handelsregisterwet). Beslissend is derhalve volgens genoemd ontwerp het tijdstip waarop de mededeling geschiedt en niet meer – zoals in het huidige recht – het tijdstip waarop de akte van oprichting of een wijziging daarvan in de *Nederlandse Staatscourant* wordt gepubliceerd. Dat is met name van belang

voor de werking van statutenwijzigingen jegens derden. De juridische betekenis van de publikatie van de volledige tekst in de *Nederlandse Staatscourant* is daardoor aanzienlijk verminderd. Verder moet ingevolge het wetsontwerp tot aanpassing aan de eerste richtlijn bij elke wijziging van de statuten een volledige doorlopende tekst bij het handelsregister worden overgelegd. Door zich hiervan een afschrift te verschaffen zullen derden veelal aanzienlijk gemakkelijker van de inhoud van de statuten kennis nemen dan wanneer ze zelf aan de hand van de Staatscourant uit de oorspronkelijke statuten en de daarna gevolgde wijzigingen een tekst moeten samenstellen. Deze overwegingen hebben de ondergetekende tot de conclusie geleid dat de publikatie van statuten en statutenwijzigingen zodanig aan betekenis heeft ingeboet dat afschaffing van deze verplichting verantwoord is. Met het oog op de te verwachten omzettingen van naamloze vennootschappen in besloten vennootschappen is het voorts van belang dat daartoe in dit wetsontwerp reeds voorzieningen worden getroffen. Bij nota van wijzigingen wordt daarom voorgesteld de plicht tot publikatie in de Staatscourant van statuten en statutenwijzigingen af te schaffen, zowel voor de naamloze als voor de besloten vennootschap. Dit brengt wijzigingen mee zowel in de huidige wet (artikelen 36f, 36g, 40a, 45e) als in de in het ontwerp voorgestelde artikelen (artikelen 57c, 57f, 58b, 36m, artikel III), en, op één plaats, in het aanpassingsontwerp eerste richtlijn, wetsontwerp 10 400 (artikel 36j). De in verband hiermee noodzakelijke wijzigingen in de Handelsregisterwet zullen worden aangebracht bij het reeds aangekondigde afzonderlijke wetsontwerp waarbij de overige wetgeving aan de besloten vennootschap zal worden aangepast.

Naar aanleiding van de desbetreffende vraag van deze leden deelt de ondergetekende mede dat het niet in het voornemen van het Kabinet ligt een bijzonder fiscaal regime in het leven te roepen voor de besloten vennootschap. Zoals in de Nota inzake de heffing van vennootschapsbelasting en inkomstenbelasting van uitgedeelde vennootschapswinsten (Zitting 1970-1971-10 955) reeds is gesteld, zou een verschil in fiscale behandeling van besloten en open vennootschappen op grote moeilijkheden stuiten aangezien duidelijke criteria op basis waarvan beide groepen van naamloze vennootschappen zouden kunnen worden onderscheiden, ontbreken. Ook het trekken van een grens tussen besloten vennootschappen als bedoeld zijn in het onderhavige ontwerp en – al dan niet besloten – naamloze vennootschappen is naar de mening van het Kabinet een moeilijke aangelegenheid. Weliswaar kan hier – anders dan bij de besloten en open naamloze vennootschappen – een verschil in juridische opzet worden geconstateerd, doch dat is niet voldoende om daarop een verschil in fiscale behandeling te gronden. De keuze tussen het zich constitueren als besloten vennootschap of als (besloten) naamloze vennootschap is immers vrij en zal vaak in gelijke of vrijwel gelijke gevallen uitsluitend afhangen van de persoonlijke voorkeur van belanghebbenden.

Het wetsontwerp gebruikt het woord „arbeider” om aansluiting te verkrijgen bij hetgeen daaronder wordt verstaan in de regeling van de arbeidsovereenkomst in de zevende titel A van het derde boek van het Burgerlijk Wetboek. Het ontwerp gaf geen aanleiding tot het gebruik van een begrip „werknemer” dat zou afwijken van hetgeen in het B.W. wordt verstaan onder „arbeider”. Daar waar in de nieuwere wetgeving het woord „werknemer” wordt gebruikt, pleegt daarvan een eigen begripsomschrijving te worden gegeven, die afwijkt van de inhoud van het begrip arbeider in het B.W. (zo b.v. in artikel 3 van de Werkloosheidswet, artikel 2 van de Wet Werkloosheidsvoorziening, artikel 3 van de Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering). Eenheid in terminologie zou dus, waar er toch wat de inhoud betreft aanzienlijke verschillen blijven bestaan, geen materiële verbetering betekenen en ook niet verhelderend werken.

Algemeen. Tot nummering van de leden van de artikelen is niet overgegaan, omdat dit in het Wetboek van Koophandel ook elders nergens is geschied. De tekst van artikel 57l is

thans zodanig verkort dat deze geen bijzondere aanleiding meer geeft om hiervan af te wijken. In Boek II van het nieuwe Burgerlijk Wetboek zullen echter wel alle leden van artikelen genummerd worden.

Artikel 46b. In artikel IV, tweede lid, van het ontwerp is ten onrechte gesproken van de schrapping van artikel 46b van het Wetboek van Koophandel. Het huidige artikel 46b wordt niet geschrapt, maar vervangen door de nieuwe tekst, voorkomend in artikel II onder F. Wel moet deze vervanging pas achttien maanden na de inwerkingtreding van het onderhavige ontwerp effect hebben, zulks met het oog op de statutenwijzigingen waartoe de nieuwe tekst aanleiding zal kunnen geven. Bij nota van wijzigingen wordt daarom in artikel IV, tweede lid het ten aanzien van de artikelen 42a-c en 51b bepaalde ook voor artikel 46b voorgeschreven. In het wetsontwerp 10 751 is in artikel I onder H de inhoud van de nieuwe tekst van artikel 46b overgenomen, met dien verstande dat daarbij tevens rekening wordt gehouden met de in dat ontwerp geregelde rechtspositie van certificaathouders. Wanneer het structuurontwerp tot wet geworden is, zal deze tekst derhalve de uiteindelijke worden. Voor de wijze waarop dit wetstechnisch zal moeten worden gerealiseerd moge de ondergetekende verwijzen naar de hiervóór reeds door hem gemaakte algemene opmerkingen omtrent de techniek van het op elkaar afstemmen van de aanhangige vennootschapsontwerpen.

Artikel 57, lid 2. Voor de oprichting van de B.V. wordt een meerzijdige rechtshandeling voorgeschreven in navolging van de regeling inzake de N.V. De aard van de rechtshandeling geeft voor een uiteenlopende regeling van de oprichting van N.V. en B.V. geen aanleiding. In de memorie van antwoord inzake het Aanpassingsontwerp (Zitting 1969-1970 – 10 400) heeft de ondergetekende al medegedeeld dat hij, gezien de uitvoerige discussie welke destijds in de Staten-Generaal over deze kwestie heeft plaatsgevonden bij de vaststelling van Boek 2 van het nieuwe B.W., bij deze gelegenheid geen aanleiding ziet om terug te komen op het vereiste van een meerzijdige rechtshandeling.

Artikel 57k. Dat aan kennisneming van de obligo's op niet volgestorte aandelen weinig of niets te ontnemen zou zijn met betrekking tot de goedgeheid van de vennootschap kan niet worden beaamd. Het obligo dient als verhaalsmogelijkheid voor crediteuren. Het kan voor deze laatste daarom van belang zijn te weten op wie een volstortingsplicht rust en welke omvang die plicht heeft.

Artikel 57l. Stiefkinderen zijn volgens het Burgerlijk Wetboek als aanverwanten te beschouwen: artikel 3, tweede lid, B.W. bepaalt dat door huwelijk tussen de ene echtgenoot en een bloedverwant van de andere echtgenoot aanverwantschap ontstaat in dezelfde graad als er bloedverwantschap bestaat tussen de andere echtgenoot en diens bloedverwant. Aan een stiefkind kunnen dus aandelen vrijelijk worden overgedragen, voor zover de statuten deze bevoegdheid niet beperken of uitsluiten.

De in het voorlopig verslag gesignaleerde redactionele oneffenheid in de aanhef van het vijfde lid van artikel 57l kan thans buiten beschouwing blijven omdat de gehele zinsnede in de voorgestelde nieuwe tekst is komen te vervallen.

De woorden „aan zijn mede-aandeelhouders” in de eerste zin van het elfde lid van artikel 57l – overgenomen in het vierde lid van de nieuwe tekst – laten, zoals al is opgemerkt, aan de statuten de vrijheid om te bepalen of het aanbieden aan alle mede-aandeelhouders gezamenlijk moet geschieden, dan wel of er een bepaalde volgorde mag of moet worden aangehouden. Niet toegelaten is echter een statutaire bepaling waarbij wordt bepaald dat b.v. slechts aan één van de aandeelhouders behoefte te worden aangeboden en dat, wanneer deze aandeelhouder het aanbod niet aanvaardt, het aandeel vervolgens aan een buitenstaander zou kunnen worden vervreemd. Om dit misverstand uit te sluiten geeft de ondergetekende de voorkeur aan

de woorden „zijn mede-aandeelhouders” boven „een of meer zijner mede-aandeelhouders”.

Artikel 57p. Aan het verbod van uitgifte van certificaten is niet de nietigheid als sanctie verbonden, omdat daardoor in de eerste plaats derden zouden worden getroffen. Het verbod richt zich tot de aandeelhouder; hem treft de sanctie dat zolang dergelijke certificaten uitstaan de aan het aandeel verbonden rechten niet kunnen worden uitgeoefend. Zoals in de memorie van toelichting al is opgemerkt, mag worden verwacht dat dit prohibitief zal werken ten aanzien van de uitgifte van certificaten aan toonder. Mocht zich toch een geval voordoen waarbij de uitgifte voor de B.V. wordt verheimelijkt, dan zal de B.V. bij ontdekking het recht hebben de inmiddels uitbetaalde dividenden als onverschuldigd terug te vorderen.

Artikel 57s. De ondergetekende heeft geen reden er aan te twifelen dat het aantal registeraccountants voldoende zal zijn voor de uitvoering van dit artikel. Ook bij het Nederlandse Instituut van Registeraccountants leven in dit opzicht geen bezwaren.

Voor een onderscheid tussen de voorgestelde artikelen 57s en 42a bestaat niet voldoende reden; de tekst van het eerstgenoemde is dan ook met die van artikel 42a in overeenstemming gebracht.

Voorts is op verzoek van het Nederlands Instituut van Registeraccountants in beide artikelen bij de nota van wijzigingen de zinsnede vervallen, die inhoudt dat het tot de taak van de (externe) accountant behoort, regelmatig op de administratie toezicht te houden. Voor het geven van een onafhankelijk oordeel over de jaarrekening is deze controle veelal niet nodig. De beroepsregelen voor de accountants geven aan op welke wijze de accountant tot zijn oordeel mag komen, en daarin kan, beter dan in de onderhavige bepalingen, rekening worden gehouden met moderne ontwikkelingen op administratief gebied.

Artikel 58. Het komt de ondergetekende niet nodig voor, in de wet te bepalen dat de oproeping tot een algemene vergadering altijd bij aangetekende brief zal moeten gebeuren. Wanneer aan deze wijze van oproepen behoefte bestaat, kunnen de statuten daarin voorzien, en ook zonder een dergelijke

voorziening kan het bestuur uiteraard van deze wijze van oproepen gebruik maken.

Ten slotte komt het de ondergetekende nog gewent voor een wijziging aan te brengen in artikel 57f. Dit artikel regelt hoe de naamloze vennootschap kan worden omgezet in een besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid. Volgens de eerste zin van het eerste lid is daarvoor nodig een besluit van de algemene vergadering van aandeelhouders, dat voldoet aan de wettelijke en statutaire vereisten voor een besluit tot statutenwijziging. De tweede zin van het eerste lid geeft een regeling omtrent wat moet gebeuren wanneer niet alle besluiten tot statutenwijziging aan statutaire vereisten onderworpen zijn of wanneer die vereisten niet voor alle besluiten gelijk zijn. In dat geval moet het besluit tot omzetting voldoen aan dezelfde vereisten als besluiten tot statutenwijziging waaraan de geringste vereisten worden gesteld. Tegen deze laatste regeling kan men aanvoeren dat soms niet goed uit te maken zal zijn welke eisen de geringste zijn, met name niet wanneer die eisen ongelijksoortig zijn. Ook komt het de ondergetekende juist voor, in de tekst van het artikel een duidelijk onderscheid te maken tussen enerzijds het besluit tot omzetting als zodanig en anderzijds het besluit tot het wijzigen van de statuten in verband met de omzetting. Van het besluit tot omzetting behoeft niet meer te worden gezegd dan dat dit door de algemene vergadering wordt genomen. Het besluit wordt genomen bij volstrekte meerderheid der uitgebrachte stemmen tenzij bij de statuten een grotere meerderheid is voorgeschreven: artikel 58b j° artikel 44d Wetboek van Koophandel. Wijzigingen van statutaire bepalingen zullen moeten geschieden bij besluiten van de algemene vergadering die voor elke te wijzigen bepaling telkens voldoen aan de daarvoor gestelde wettelijke en statutaire vereisten. Teneinde dit in de tekst van artikel 57f tot uitdrukking te brengen wordt een wijziging voorgesteld in het eerste lid en in het tweede lid (in de nieuwe tekst tot eerste lid geworden), aanhef en onder *b*. Laatstgenoemde bepaling is daarbij tevens redactioneel wat vereenvoudigd. Hetzelfde geldt voor artikel 36m, dat de omzetting van de besloten vennootschap in een naamloze vennootschap regelt.

De Minister van Justitie,

C. H. F. POLAK.